

روزنامه رسمی کشور شاهنشاهی ایران

شامل: متن قوانین - تصویبات - صورت مفصل مذاکرات مجلس شورای ملی - اخبار رسمی - فرامین - انتصابات - آئین نامه ها - بخش نامه ها - آگهی های رسمی و قانونی - سؤالات

سال پنجم - شماره ۱۲۹۲

صفحه ۴۸۳۱

فیر، نیند فرمیشی

شنبه ۶ مرداد ماه ۱۳۲۸

دوره یازدهم قانونگزاری

شماره مسلسل ۱۷۴۰

روزنامه یومیه

فهرست مندرجات

صورت مشروح مذاکرات صدر نود و هشتمین دور یازدهم از صفحه ۱ تا ۹ آگهی های رسمی ۱۰

مذاکرات مجلس

جلسه ۱۹۸

صورت مشروح مذاکرات جلسه عصر دو شنبه سوم مرداد ماه ۱۳۲۸

فهرست مطالب

- ۱ - توضیحات آقای وزیر دارائی
- ۲ - بیانات آقای مکی در موضوع نفت
- ۳ - ختم جلسه

مجلس ساعت نه و بیست دقیقه بعد از ظهر بریاست آقای امیر حسین ایلخان ظفر بختیار (نایب رئیس) تشکیل شد

۱ - توضیحات آقای وزیر دارائی

نایب رئیس - آقای وزیر دارائی

وزیر دارائی - بنده بحدقیقه بیشتر وقت نمیگیرم خیلی متأسفم که در جلسه امروز صبح بمناسبت مهمتی که بینده زده شد که من دروغ میگویم عصبانی شدم ارادتی که بجناب آقای تقی زاده داشتم از بیست و پنج پیش سال قبل و همیشه در مجلس ادبی که صبح در مجلس داشتند باصطلاح معروف در محضرشان نشسته بودم این ارادتی که من داشتم و حالا هم هست (اردلان - احسنت) برای اینکه ایشان را من یک د با تقوی میدانم از همه جهت اگر یک فراموشی بر ایشان پیدا شده است خیال میکنم فراموشی است ولی برای اینکه تصور اینکری که به کرده همه اینها دروغ بوده بنده اینجا دو تا نامه آقایان نشان میدهم چون وعده داده بودم نشان بدهم این را میخواستم عرض کنم چون بنده بحفاظت خودم خیلی اطمینان دارم اگر یک چیزی ده سال پیش

دیده باشم وقتیکه میگویم مطمئن باشید هست. اولاً اینکه فرمودند این مینوت نامه رسمی نخست وزیر است که نوشته اند بایشان: دوست عزیزم چنانکه اطلاع دارید نمایندگان شرکت نفت در اوائل هفته آینده تهران خواهند آمد و از طرف دولت هیأتی تحت نظر جناب آقای وزیر دارائی مرکب از آقای دکتر شادمان وزیر سابق اقتصاد ملی و آقای نصرالله جهانگیر معاون بانک ملی ایران برای مذاکره با نمایندگان مزبور انتخاب شده اند چون جنابعالی اظهار داشته اید که من غیر رسم حاضر برای هر گونه مشورت و کمک میباشید خواهشمندم در صورتیکه مایل بکنک بهیأت فوق باشید اعلام فرمائید تا بجناب آقای وزیر دارائی مراتب ابلاغ شود که با جنابعالی ملاقات نموده و در مواردی که محتاج یکسب نظر جنابعالی است از نظریات شما استفاده نمایند ۱۷۳۹۱ تاریخ ۱۱/۱۱/۲۷ نخست وزیر - مراتب برای استحضار جناب آقای وزیر

دارائی ارسال میشود. بدهم نامه ای از آقای دکتر صدر رئیس دفتر آقای نخست وزیر است جناب آقای گلشایبان وزیر دارائی جناب آقای نخست وزیر فرمودند چون راجع شرکت جناب آقای تقی زاده در هیأت مأمور مذاکره با نمایندگان شرکت نفت صحبت شده جنابعالی شخصاً با اطلاع ایشان برسانید که چنین هیأتی تشکیل شده و اگر ایشان قبول بفرمایند که سمت مشاور در این هیأت داشته باشند موجب امتنان جناب آقای نخست وزیر خواهد بود. دکتر صدر بنده از ایشان وقت خواستم رقم منزلشان مذاکره کردم قبول فرمودند مدرکی که صبح عرض کردم باخط خودشان در همین یادداشتها می که ما بکمیانی دادیم با اصلاحاتی که بخط ایشان هست داریم وحتماً اگر ایشان متوجه شده باشند روز ۱۰ بهمن که آن واقعه شوم اتفاق افتاد بنده در منزل آقای تقی زاده بودم و مذاکرات نفت میگردیم و در آنجا با اطلاع دادند که چنین اتفاقی رخ داده و حتی من در دانشگاه هم نبودم و تصور میکنم که فراموشی برایشان روی داده باشد اما یک چیز هم که آقایان خواستند مسبوق باشند قرار داد سه ستاره این اصل امتیاز نامه است بفرانسه (در اینجا بکتابچه بی اشاره کردند) که در اینجا رویش نوشته شده است بخط آقای ناصح منشی مخصوص آقای تقی زاده که وزیر مالیه بودند. اصل طرح امتیاز نامه جدیدی است که سابقاً آقای تیمورتاش در سنه ۱۹۲۹ مسیحی در لندن مذاکره نمودند در تابستان سنه ۱۳۱۱ هجری شمسی و پس از چند جلسه مذاکره با آقایان وزرای خارجه و عدلیه و مالیه در قلهک و حک و اصلاحات و جرح و

عین مذاکرات مشروح یکصد و نود و هشتمین جلسه از یازدهمین دوره قانونگزاری

اداره تند نویسی و تحریر صورت مجلس ۱

این قسمت یکی از دقیق ترین و بهترین بند های قرار داد جدید است که دولت ایران توانسته است نسبت بميزان طلائی که بر اساس نرخ رسمی لیره پرداخت میشده است بحکمت مراجعه نماید و احقاق حق خود را بکند ولی طبق نظریه آقای پروفیسور ژیل فرانسوی که بست مشاور دولت ایران ضمن مذاکرات اخیر بین شرکت نفت و دولت ایران استخدام شده بود بشرح زیر :

..... موضوع اختلاف راجع نرخ طلا طبق آنچه که بالا گفته شده قابل طرح در حکمت بوده ولی چون نامه شماره م - ۲۰۸۷۳۵۶ مورخ ۳ ر ۳۲۵۹ وزارت دارائی صراحت دارد ، مادام که قراردادهای منعقدہ بین بانک انگلیس و بانک ملی ایران و دولت شاهنشاهی و دولت انگلستان باقی است تضمینی که موضوع قسمت ماده ۱۰ است بطور ضایع بخشی تأمین شده ، حق مراجعه بحکمت از دولت ایران سلب شده است « این قسمتی از نامه آقای پروفیسور ژیل بود در اثر نامه ای که با امضای آقای هزیر وزیر دارائی وقت صادر شده است و مفاد آن عیناً بقراری است که عرض میکنم و قرائت میکنم :

شرکت سهامی نفت انگلیس و ایران ، افتخار دارم که بمذاکرات اخیري که بين جناب آقای ابوالحسن ابتهاج و آقای دکتر حسین پیرنیا از يك طرف و نمایندگان شرکت نفت از طرف دیگر بعمل آمده است مراجعه نمایم ، آقایانی که توجه دارند باین «افتخار دارم» . . .

مکانبه که میشد همه میگفتند که بایستی مجلس اطلاع پیدا کند حالا بنده فرض میکنم در دوره فترت بوده آیا تصویب نامه هیئت دولت هم لازم نداشته است ؟

وزیر کشور - در جلسه هیئت دولت مطرح شده و تصویب شده بنده منشی هیئت دولت بودم اتخا دستند بکنیدو آقای هزیر با تصویب هیئت دولت این نامه را صادر کرده است .

آزاد - حق نداشته است اینکار را بکند .

مکی - يك روز تکذیب میکند که اصلانامه ای نبوده است .

وزیر کشور - بنده تکذیب نکردم روزنامه اطلاعات نوشته بود که آقای هزیر مفاضا حساب داده اند بنده هم تکذیب کردم و گفتم چنین نامه ای داده نشده است و اینهم موید اظهارات بنده است .

دکتر بقائی - اطلاعات نوشته بود برای سابق داده شده نه برای همیشه و در آن جلسه وزارت خارجه تکذیب نمودند که همچو چیزی نبوده است و حالا میگویند دولت تصویب کرده است وقتیکه میگوئیم سیاست استتار است اینها است حالا هم درسبست خارجی دولت دارد همین کار را میکند مجلس هم دارد تمام میشود و دولت جواب سؤالات من را هنوز نداده است آنوقت در چند سال بعد معلوم میشود که در هیئت دولت تصویب گردیده است چند سال بعد ما خبر میشود آنوقت بگویم دولت را از کجا گیر یاوریم اینها یک چیز هائی است که جناب آقای رئیس ملت باید توجه کند وقتیکه ما میگوئیم سیاست استتار است میگویند خیر اول این نامه را تکذیب کردند حالا میگویند کدر هیئت دولت تصویب شده است (زنک نایب رئیس) .

نایب رئیس - آقای دکتر بقائی صحبت فرمائید .

مکی - بنده که چیزی نگفتم فقط نامه ای را خواندم بنده طبق این نامه که خواندم بامضاء کنند این تصویب نامه و هیئت دولتی که این تصویب نامه را امضاء کرده است اعلام جرم میکنند (دکتر بقائی - صحیح است) اینهم ورقه اعلام جرم بنده برای اینکه حق مسلم ملت ایران را از بین برده است ، این اعلام جرم را تقدیم مقام ریاست میکنم دولت بوده یا هر که میخواهد باشد حق نداشته است و من از هیئت این تریبون بنام ملت ایران با استفاده از نوشته پروفیسور ژیل که معتقد است که دعوی ما دایر بتفاوت نرخ طلا قابل طرح در حکمت بوده نسبت بنامه آقای هزیر که « شرکت نفت نوشته (کشاورز صدر - او بدون مراجعه بحکمت گرفته این که گناه نکرده) و خواسته است با اظهارات رضایت خود از عمل شرکت نفت نسبت به قسمت ه ماده دوم حق مراجعه بحکمت و احقاق حق ایران را از بین ببرد اعلام جرم میکنم

کشاورز صدر - آقای مکی او گرفته .

نورالدین امامی - آقای کشاورز صدر بگذار صحبت کند با گفتن آقای مکی آقای هزیر طوری نمیشود .

حائری زاده - سابقه خدمت مشیکبری سفارت روس و سابقه خدمت مش محفوظ است .

مکی - این نامه در تاریخ میماند اگر افتخار است میماند ، اگر خیانت است میماند و این آقایان وزرائی که این جانسته اند و خیال میکنم که شخص آقای گلشانیان با آقای دکتر سجادی یا خود آقای ساعد

هر کدام از اینها میدانند که این نامه چه منظوری در هیئت دولت ایجاد کرده است من خواستم این مطلب را عرض کنم و این نامه را کان لم یکن فرض کنم .

حائری زاده - کان لم یکن هست .

دکتر بقائی - هست آقا .

مکی - اصلانامه ای بنام دولت شاهنشاهی گفته میشد و نباید وزیر دارائی بنویسد حتی اضافه بنمایم که طبق مفاد امتیاز نامه شرکت با دولت ایران طرف است اگر شرکت نفت بتواند امضاء وزیر دارائی را در شکایات عادی و روزمره بعنوان امضای مجاز از طرف دولت ایران تلقی نماید هرگز نمیتواند در موضوع اختلافات موجود بین دولت ایران و شرکت و برای فرار از مراجعه بحکمت طبق مفاد قرارداد باظهار رضایت و امضاء وزیر دارائی اکتفا نماید و بنابر این بدون هیچگونه تردیدی در این قبیل اختلافات که میزان آن بمیلیونها لیره سر میزان امضای وزیر دارائی سلب حق ازد دولت ایران در احقاق حق از مجرای پیش بینی شده از قرارداد را نمیتواند بکنند .

دهقان - اختطار نظامنامه ای دارم آقای رئیس ، آقای منصف در صف وزیران نشسته اند .

دکتر مجتهدی - درست است آقای منصف مخبر کمیسیون که نیستند .

نایب رئیس - خواهش میکنم توجه فرمائید بفرمائید آقای مکی .

مکی - کوچکترین سندی که در این مورد لازم است و آنچه بعلمت وجود فترت تصویب نامه هیئت وزراء بوده است ، حتی تصویب نامه ای هم وجود ندارد و اگر هم چنین تصویب نامه ای صادر شده است اعلام جرم بالا بجای آنکه نسبت به آقای هزیر وزیر دارائی وقت باشد نسبت به هیئت دولت هم تحقق پیدا خواهد کرد . حال اگر فرض محال اظهارات آقای وزیر دارائی ضمن نامه می تواند برای دولت ایران ایجاد تعهد زیان بخشی هم بنماید این ایجاد تعهد تا زمانی خواهد بود که دولت ایران نسبت برضایت بخش بودن طرز اجرای مفاد قسمت پنجم ماده دوم قرارداد تغییر عقیده نداده باشد بنا بر این مفاد نامه استنادی شرکت در مورد این فرض محال از در تاریخ که یکی از اعضاء دولت و یکی از نمایندگان اظهار عدم رضایت نمایند دیگر نا فته نخواهد بود و بنا بر این چه بهتر از هم اکنون ماحق داریم برای احقاق حق خود و افلاز این تاریخ ببعده بحکمت پیش بینی شده توسل جوئیم .

نایب رئیس - آقای مکی عرضی دارم این جا نوشته اید که رونوشت به بیوست است ولی بیوست نشده است .

مکی - معذرت میخواهم بفرمائید این رونوشتی که بیاید بیوست باشد .

دکتر بقائی - آقای رئیس چند دقیقه تنفس مرحمت بفرمائید ایشان خسته شده اند .

نایب رئیس - اگر آقایان اجازه بدهند ده دقیقه تنفس داده میشود .

(در این موقع ساعت ده و چهل و پنج دقیقه بعد از ظهر جلسه بعنوان تنفس تعطیل ویس از نیم ساعت مجدداً تشکیل گردید .)

نایب رئیس - آقای مکی

مکی - الان که تنفس داده شد مذاکراتی با بعضی از وزراء شد راجع بگذاشتن این قرار داد اظهار میکنند که بایستی این موضوع بگذرد و دلیلی هم اقامه میکردند چیزی که بنده را خیلی از این قرارداد ترسانیده است معطی است که برای گذراندن آن ایجاد شده است يك ملت آزاد ، يك ملتی که میخواهد بنام آزادی و دمکراسی در دنیای امروز اظهار وجود بکند باید حق اظهار عقیده داشته باشد شما در انگلستان می شنوید که در هاید پارک لندن اشخاص میتوانند همه جور اظهار عقیده ای بکنند مادامی که اظهارات آنها با منبت عمومی و باشخاص لعنه ای وارد نیارزد آزادی بیان دارند (یعنی اسفندیاری - صحیح است) الان بمن خبر رسید که يك جوان ایرانی ابراز احساسات در خیابان اسلامبول کرده است (دکتر بقائی - حق نداشته است) ریخته اند پاسبان ها او را زده اند اگر در يك چنین دنیائی يك چنین جوانی هم پیدا نشود این را با خواهند گفت که این ملت مرده اند ، ملت زنده باید احساسات داشته باشد (دکتر بقائی - برای تصویب قرار داد نفت کسی نباید صحبت کند !)

من يك روز خودم دیدم تابلویی نوشته شده بود ، نفت خون ملت ایران است ، پرسیدم کی این تابلو را تهیه کرده گفتند يك جوانی است بنام والا از ابد از واقعه ۱۰ بهمن همین جوان را بجرم همین تابلو دو سال محکومش کردند او مسلماً توده ای نبود همه میدانند جرم دیگری هم مرتکب نشده بود ، در موضوع توقیف آیت الله کاشانی که ما استیضاح کردیم وقتی دقت کردم که جرم ایشان چی بود دیدم که يك اعلامیه ای راجع به نفت داده بود رادیو مسکوم چند شب به من فحش داد که از کاشانی دفاع کرده ام ولی من این جا عرض میکنم که گرفتاری آقای کاشانی برای نفت و اعلامیه ای بوده که میگفت باید حق دولت ایران استیفا شود باید اجازه داد بگویند و الا خواهند گفت که ما در قبرستان زندگي میکردیم يك ملت زنده در يك چنین معطی ، در يك چنین موقعی که يك چنین کار باین خطری از تصویب مجلس میخواهد بگذرد که مسلمادر سرنوشت نسلهای آینده این مملکت تأثیر دارد تا این حدود فشار و سرنیزه بکار بردن و زبان همه را برین و جرایم را تعطیل کردن خدا میداند آنهايي که دارای حکومت دمکراسی هستند و از مزایای آزادی استفاده میکنند میگویند ملت ایران يك ملت مرده است يك ملتی است که احساسات ندارد در يك چنین کار باین مهمی که گذشته این ملت مثل اینکه مرده بود يك اثری از خودش نشان نداد ، يك وکیل اقلیتی تقاضای امتیاز روزنامه میکند ، امتیاز پخش نمیدهند هلش این است که این امتیاز بگذرد ، بگذارید جرایم لهو علیه این موضوع چیزی بنویسند (دکتر بقائی - حق ندارند) اگر این قرارداد طرفدار ندارد دلیلی ندارد که جرایم مخالف را بگویند روزنامه کسری يك مقاله ای نوشته بود راجع به نفت که بایستی کمیانی از تقلباتی که میکنند خود داری کند این روزنامه را توقیف کردند ، توهین هم بکسی نکرده بود ، اهانتی هم بمأمورین اداری و کشوری و لشکری ما نکرده بود فقط برای نفت بود .

دکتر بقائی - نفت از همه اینها مهمتر است نباید کسی حرف بزند و الا خفاش میکنند .

مکی - من از همه آقایان وزراء که هر يك چند سالی در اروپا بودند بالا اقل اگر چند سال نبوده اند مثل تیسارسر سید احمدی در قبل از جنگ بعد از جنگ بعنوان ممالجه کشورهای آزاد و دموکراسی اروپا را از نزدیک دیده اند سؤال میکنم ، ما هم میخواهیم در راه دمکراسی که نداریم قدم برداریم ، ما میخواهیم يك ملت آزادی تربیت بشویم ، این جور اظهار عقیده را از بین بردن ابتکار يك ملتی را از بین میرد خدا میداند مکتب تربیت رجال را می بندد ، در يك ملتی اگر بخواهند افراد فداکار و رجال شریف و شایسته ای پیدا کنند اجازه بدهند که اینها در سرنوشت مملکت خودشان له و علیه اظهار موافقت و مخالفت بکنند در تمام دنیا در توی خیابان این دسته بان دسته میریزند بلیس مداخله نمیکند مادامیکه مخل امنیت عمومی نشده اند کسی مداخله نمیکند و اگر این اظهار عقیده ابراز نشود برای ما خوب نیست ما را بکلی از بین خواهد برد ما را يك ملت مرده ای تربیت میکند ما میخواهیم همانطور که نیاکان ما ، همانطور که اجدادمان زندگي کردند يك ملت زنده ای باشیم نبایستی اینطور با احساسات مردم بازی کرد احساسات مردم را تا این درجه جریحه دار و خون آلود کرد .

دکتر بقائی - اجازه بدهند قرار داد نفت تصویب بشود آنوقت اجازه میدهند ابراز احساسات شود و ابراز احساسات میکنند شکر هم فراوان میشود و تمام اینها درست میشود .

نایب رئیس - داخل موضوع شوید آقای مکی .

مکی - قسمت ۷ یکی دیگر از برتریهای قرارداد جدید وارد کردن عنوان مالیات در متن قرار داد است توضیح اینکه در همین قرارداد داری موضوع مالیات ابدأ عنوان نشده بود و بهمین جهت وقتی که برای اولین بار در اواخر دوره امتیاز داری مجلس ایران وضع مالیات برای شرکتهايي که در ایران مشغول فعالیت هستند میماند و باستناد آن از شرکت نفت مطالبه مالیات بمنماید شرکت خود را از پرداخت مالیات معاف دانسته و بهر تقدیر از این بابت هیچگونه وجهی پرداخت ننماید جز پس از تسخ امتیاز و تعیین امتیاز جدید که بطور عطف بمسابق طبق ماده ۲۳ برای سال ۱۹۳۲ نیز مبلغی بعنوان مالیات برای تصرف بحساب منظور و پرداخت میگردد گویانکه دخالت اصل پرداخت مالیات برای قرارداد جدید در حکم اولوی است ولی چون طبق مفاد ماده ۱۱ امتیاز نامه جدید میزان مبلغی که بعنوان مالیات پرداخت خواهد شد بطور مقطوع و بمیزان ناچیزی که ظاهراً متکی بقانون مالیات بردرآمد وقت بوده و حدا کثر مالیات دریافتی معادل چهار درصد منافع خاصه بوده است ضمن قرارداد قید گردیده است بنابراین با وجود اینکه مثل معمول و متداول در میانرزان مالیاتها رفته رفته در کشور ایران افزایش یافته است و میزان آن بین ۱۹۳۸ و ۱۹۴۳ و حدا کثر ۲۰ درصد گردیدند و برای سالهای ۴۴ و ۴۵ این حدا کثر به هشتاد درصد بالغ شده و بالاخره از سال ۱۹۴۶ به بعد مجدداً تقلیل یافته و ۳۰ درصد تثبیت گردیده است شرکت مبلغ نا چیزی که حد اکثر بر اساس قانون مالیاتی ۱۹۳۳ چهار درصد بوده است به کشور ایران پرداخته است ، برای این که نشان دهیم که در اثر این تعهد میزان مالیات پرداختی شرکت با مقایسه به میزان مالیاتی

که در اثر تبعیت از قوانین متداوله میبایست پرداخت نموده باشد تا چه اندازه ناچیز است توجه آقایان را با ماده ای که عرض میکنم جلب مینمایم میزان مالیاتی که برای مدت ۱۹۳۳ تا ۱۹۴۸ توسط شرکت نفت بدولت ایران پرداخت شده در حدود شش میلیون و پانصد هزار لیره میشود میزان مالیاتی که شرکت بر اساس بیان خود در صورت تبعیت از قوانین متداوله کشور میبایستی پرداخته باشد به ۵۵ میلیون لیره بالغ میگردد ، در صورتیکه کسریان شرکت در اثر ارزان فروختن نفت بدولت انگلستان را مورد نظر قرارداد و چنانچه سابق بدان اشاره شد اصلاحات لازمه بر اساس قیمت استخراج و قیمت نفت در بازار بین المللی بعمل آوریم و مبنای نرخ مالیاتی متداول در کشور را بکار بریم میزان مالیاتی که شرکت بدولت ایران پرداخت می نمود بالغ بر ۸۵ میلیون لیره میشود ، برای این که مبنای مقایسه نیز در دست داشته باشیم از ذکر این نکته ناگزیریم که مالیات پرداختی بدولت انگلستان برای همان مدت های بالا یعنی از ۱۹۳۳ تا ۱۹۴۸ بالغ بر ۶۳ میلیون لیره بوده و منافی نیز که بین سهامداران انگلیس تقسیم گردیده است ۶۳ میلیون لیره بوده است ، نکته دیگری که این جا قابل توجه است این است که در ضمن این قرار داد میزان مالیات پیش بینی شده برای ۱۵ سال اول که بسال ۱۹۴۷ ختم شده برای شش تن میلیون فروش رفته اولیهر تن ۹ پئس و برای مازاد هر تن فقط شش پئس منظور گردیده و حال آنکه برای ۱۵ سال دویم که شروع آن از سال مالی ۱۹۴۸ که فلامه ماه از انتضاء آن میگردد میزان مالیات برای شش میلیون تن اول از نه پئس بدوازده پئس یعنی يك شلینگ در تن افزایش یافته (وزیر دارائی - سه پئس اضافه شده است) و برای مازاد برشش هزار تن ۹ پئس بالغ گردیده است . برای بعد از سال ۱۹۶۳ تا ۱۹۹۳ در قرارداد پیش بینی شده که میزان پرداختی بعنوان مالیات با توافق تعیین و در صورت عدم توافق طبق رای حکمت اقدام خواهد شد بنا بر این حتی در موقع تعیین قرارداد در نظر بوده است که میزان مالیات بر شرکت ها افزایش خواهد یافت و برای اینکه شرکت هم در پرداخت این افزایش مالیات سهیم شده باشد میزان مالیات را برای پانزده ساله دوم منتهی بمیزان نا چیزی افزایش داده اند و ضمن مواد الحاقیه ای هم که مطرح شدن آن در مجلس شورایی و بحث در اطراف آن ما را با اینجا کشانیده است شرکت فقط برای آنچه اضافه بر ۶ میلیون تن استخراج خواهد نمود بجای پرداخت نه پئس از هر تن تعهد دوازده پئس یعنی يك شلینگ در هر تن برای کلیه محصول فروش رفته را میباید و از این رو و با فرض اینکه در سال ۱۹۴۹ مثلا میزان استخراج شرکت ۲۴ میلیون تن بوده باشد شرکت سالانه فقط معادل دوست و بیست و پنج هزار لیره در میزان مالیات پرداختی بنا افزایش داده است و این افزایش نظر بنا بر آنست که حاصله از فروش هر تن نفت خام بقیمت سال ۱۹۴۸ که بالغ بر ۴۳ لیره دزتن بر آورده شده است با فرض اینکه میزان استخراج ۲۴ میلیون تن باشد فقط معادل يك افزایش مالیاتی مساوی ۲۸۰۰ درصد و یا کمی بیشتر از يك چهارم درصد منافع بدست آمده شرکت بر مینمایای بالا می باشد ولی در صورتیکه صرف طلای

مربوطه و این خبر همان سال در نظر بگیریم این افزایش مالیات معادل ۴۰ درصد منافع حاصله برای شرکت میگردد.

اکنون که معاسبه بالا را انجام دادیم ببینیم میزان کل مالیات پرداختی توسط شرکت نفت بر اساس قرار داد و برای سال ۱۹۴۹ طبق شرایط بالا چند در صد بالغ میگردد - معاسبه مختصری نشان میدهد که میزان مبلغ پرداختی بر اساس مفروضات بالا فقط معادل ۷۸ درصد منافع حاصله برای شرکت بوده و با در نظر گرفتن افزایش ۴۰ درصد منافع منظور گردیده است این میزان بالغ بر ۲۳ درصد میگردد حال اگر در صد مالیات تهیدی شرکت را طبق مفاد قرارداد با توجه به میزان نفت صادر شده و فروش رفته در ایران برای سال ۱۹۴۲ یعنی سال قبل از امضای قرارداد مورد نظر قرار داده و بر اساس قیمت نفت و هزینه استخراج در همان سال معاسبه نمایم مشاهده میشود که مبلغ پرداختی شرکت در آن سال بعنوان مالیات معادل همان ۴ درصد منافع حاصله یعنی حد اکثر نرخ مالیاتی وقت بوده است مقایسه در صد بالا با درصد بدست آمده برای سال ۴۹ و بر اساس میزان مالیات افزایش یافته طبق مفاد قرارداد که با در نظر گرفتن صرف طلا بالغ بر ۱۸۸ درصد منافع حاصله برای شرکت میشود نشان میدهد که تا چه اندازه حتی در این موضوع هم کلاه سرمارفته است زیرا با در صد مالیاتی معادل ۴ درصد منافع بدست آمده توسط شرکت شروع نموده و فعلاً که میزان مالیات پرداختی توسط شرکت از سال ۱۹۴۸ افزایش هم یافته است در نتیجه تغییر فاحش قیمت نفت در صد آن به ۸۸ درصد منافع و یا کمتر از نصف درصد مالیاتی سال ۱۹۳۳ رسیده است و حال آنکه حد اکثر نرخ مالیاتی ما که در سال ۱۹۳۲ چهار صد بوده است طبق قانونی که فعلاً حکم فرماست به ۳۰ درصد بالغ گردیده است.

اینجاست که بایستی عرض کنیم که آقای وزیر دارائی - شما که خود را عقل کل دانسته و بدون گوش دادن و توجه بآنچه که جوانان تحصیل کرده با هزار تلاش بسم مبارکتان رسانیده اند متن این مواد الحاقیه را تنظیم و هیئت دولتی را که بناحق و بدون غور و وقت کافی بشما اعتماد کرده است در اثر موافقت باین طرح در مقابل مجلس و افرادی بضاعت و فقیروالی دانا و باتشخیص این ملت که هر سال سرفاکنده و شرمگین نموده آید آیا خواسته و یا توانسته آید قلم برداشته و با آقای گس معاسبات بالا را در میان نهاده و خسران ما را از کلیه مواد این پیمان من جمله ماده ۱۱ مربوط به مالیات باستحضارشان برسانید آقای وزیر دارائی اجازه فرمائید که بدون پرده پوشی عرض کنم که شما یا توانائی یک چنین مطالبه ای را نداشته آید و یا اگر هم توانائی در کسب این قضایا را داشته آید کارهای خطیر کشور شما اجازه صرف وقت برای این قبیل معاسبات بی معنی را نداده و در اثر ایجاد یک پرده آهنین هم که مدت ۸ ماه است در اطراف موضوع مذاکرات فقط کشیده و اجازه نداده آید که کسی از جریان مباحثات شما با آقای گس اطلاع حاصل کند علاوه بر تفکر و تلاش مغزهای پردازش این کشور هم که توانائی درک این قبیل مطالب را

داشته اند استفاده نبرده و امروز این سند خیانت را تسلیم نمایندگان مجلس و افکار عمومی ملت ایران فرموده و با آن همه اصرار و ابرام هم خواهان گذرانیدن آن با عجله و شتاب نیز میباشید. اینجا جناب آقای دکتر اقبال یک بیانی فرمودند که ما اگر این را تصویب نکنیم ممکن است که این پول را با نهدند بنده مطالب و اسناد زیادی دارم مقاله و بلیام فریزر را هم آقایان البته دیشب در کیهان خوانده آید من نمیخواهم وقت مجلس را بگیرم (حائری زاده - خواهش میکنم همه اش را بخوانید) من چون مطالب اساسی تری دارم بذر چند جمله آن اکتفا میکنم. حق امتیاز ایران - بر طبق امتیازنامه دولت ایران سالانه مبلغی بعنوان حق امتیاز از هر نفت در دریافت میدارد، علاوه بر این مبلغی از محل ذخیره عمومی که سهامداران عادی تعلق میگیرد و پورسانت از معینی از سود شرکت بدولت ایران تأویه میشود. در این جا سرویلیام چنین اضافه میکند با این که در گزارش سال ۱۹۴۷ من اظهار داشتم که سهامداران عادی حق دریافت سود بیشتری را دارند معیناً نظر بقوانین جدید که از طرف دولت انگلیس وضع شده حق سهامداران محدود گشته است و مالیاتی که طبق مقررات شرکت باید باینها پرداخت کنند بالاخره بندخیره عمومی افزوده میشود این امر موجب آن شده است که موقه دولت ایران از سود گزافی که بان تعلق میگیرد محروم مانده و در عوض سهم ناچیزی دریافت دارد، شرکت نفت توجه دولت ایران را باین امر معطوف داشت یعنی آنها باینستنها کرده اند که سهم شما کم است و اعلام کرد که در صورت موافقت آن دولت، شرکت حاضر است که ترتیب پرداخت جدیدی بدهد. این موضوع و همچنین - پیشنهادهای دیگر دولت ایران منتهی بر این که حق امتیازی که طبق قرارداد ۱۹۳۳ بان تعلق میگردد با تغییر و تحویل در اوضاع اقتصادی بین المللی حاصل شده وفق نمیدهد و باید مورد تجدید نظر قرار گیرد این عین جمله سرویلیام فریزر است و همان است که در گزارش دولت هست و باید مورد تجدید نظر قرار گیرد و در مذاکرات بین شرکت و دولت ایران مطرح گردیده بنده پیش از این مقاله را نمیخوانم من نمی میکم این را آقایان دقت بفرمائید امشب هم برای من کسی این را فرستاده که دنباله همین است و بنده آنرا بخوانم. این آقایانی که میخواهند باین لایحه رأی بدهند من تمنی میکنم ملاحظه بفرمائید بنده این را نگفتم که بگویند اقلیت مجلس گفته و در مورد حقوق از دست رفته ایران بنده خیال نمیکنم که اقلیت و اکثریتی وجود داشته باشد (نمایندگان صحیح است) که ما همه یک زبان خواهان استیفای حقوق ملت ایران و دولت ایران هستیم اعم از آن طلاهایی که در مسکو داریم یا حقوقی که در شیلات از ما سلب شده است یا نفت جنوب یا بحرین یا هر طرفی یا هر سوزنی از خاک ایران و لو هر طرف باشد باید برگردد این عقیده بنده است ولی آنهایی که شاید روی ملاحظاتی بدون اینکه دلایل طرفین را شنیده باشند له و علیه تبلا تصمیم نهائی شان را گرفته اند چه میکنند من استدعا میکنم که بیانات سرویلیام فریزر را یک دقیقه بنشینند بخوانند ببینند که این نماینده شرکت نفت، این رئیس شرکت نفت که گزارش میدهد چگونه قضاوت میکنند و او است که میگوید وضع

اقتصادی دنیای امروز اجازه نمیدهد که ما بخواهیم این طور رفتار کنیم ما به آنها گفته ایم که عواید ما کم است آنوقت جناب آقای دکتر اقبال میفرمایند که اگر این را تصویب نکنیم چیزی بماند بدهند این اقرار خود رئیس شرکت است اگر هم از این بیم مانگیریم برویم بیک حکمیتی مراجعه میکنیم از آن حداقلی که خود شرکت حاضر شده است که با بدهد دیگر کمتر که رأی نمیدهد اگر ما نتوانیم از این حداقل بیشتر بگیریم کمتر که نخواهیم گرفت، پس بنابراین بنده خیال میکنم مملکتی که بودجه اش در حدود سیصد و چهار صد میلیون کسر دارد سه چهار ماه دیگر اگر این دولت یا هر دولت دیگر یا همان طور که شاید واقفاً بحسن نیت انجام داده باشند تعقیب بکنند (دکتر اقبال - شک نکنید آقای مکی) از این مقدار که قبول شده بجا کمتر نمیدهند گزارش رئیس شرکت یعنی عین جمله را که گزارش داده است اینجا در همین لایحه دولت خواندم پس بنا بر این اگر ما برویم بحکمیت و این مظالم و این فشارها را بگوئیم از این مقدار که خودشان میدهند کمتر نخواهند داد پس این یک اقدامی است که دولت ایران و ملت ایران میتواند بکنند و حق ملت ایران را بگیرد و این ملت بدبخت و فقیر و گرسنه ای که من معتقدم خودتان از حال آنها متأثر هستید و تأثیر دارید آنها را از این وضع نجات بدهید و این افتخار را در تاریخ ملت ایران بنام خود ثبت نمائید در حال حاضر باین فشار سهامداران کرده ملت ایران حق دارد که بگوید ما بحق خودمان نرسیده ایم این مبلغی را هم که بعنوان زیادی میخواهند ما بدهند تفاوت هراس طلای آزاد باطلائی است که در بانک بین المللی گذاشته شده است شما هراس طلا را بترخ بین المللی ۱۷۲ شلینگ تسهیم میکنند ولی یک انس طلای آزاد که بنده بین ۱۲۵ تا ۲۷۰ شلینگ شنیدم بنده شنیدم ۲۵۲ بوده ولی یک کسی میگفت که از ۲۹۰ هم گذشته است و بیسید و خورده ای هم رسیده است این تفاوت مبلغی است که بابت طلا و کاغذ بماند بدهند بنده دلیل نداشتم آقایان اینجا بیایم وقت خودم را بگیرم با حال تب و ناخوشی وقت آقایان را هم تلف کنم و از جان خودم بگذرم و این مطالب را بگویم بنده جز خدمت بهمن نظری ندارم و کسانی هم که قصد دارند رأی بدهند و این لایحه را بگذارند و انشاء الله قصد خیر هم دارند و اگر قصدشان خیر نیست بدانند که اینها یک روزی در تاریخ ثبت میشود اشخاص خوب و بد را بخوبی و بدی یاد میکنند بقول آقای دکتر معظمی در اول دوره وقتی که آقای مؤتمن - الملک مرحوم شده بودند اینجا ایشان یک شعری خوانند در مجلس که من همیشه در نظرم است

افسانه یک شو نه افسانه بد آقایان نمایندگان محترم اسم این لایحه را بگویند و خود بستی ها را چه میگذازند چگونه خون پاک و عرق ملی شما بشما اجازه میدهد که چنین افرادی را بر رأس چنین کارهای خطیری بکارید و برای مدت قنرت یک چنین افرادی با این عملیات زبان بخش بر آس کار های کشور قرار دهید و مسلط

نمائید بنده در اینجا ناگزیرم عرض بکنم که افراد این مملکت همه شان باستثناء یک دسته ای که با اجانب ارتباط دارند اهم از اینکه یک آدم جاهلی باشد و یا یک شخص تحصیل کرده باشد فکر و ذکرش این است که مردم از این وضع فلاکت بار خلاص شوند و یک راه نجاتی پیدا بشود برای مردم در این موقع که یکمده از جوانان وطنپرست این مملکت یک اعلامیه ای صادر کردند و از همه آقایان نمایندگان یک تقاضاهائی داشتند خوب بود تقاضاهای این ها را مورد توجه قرار میدادید بنده نظریه این ها را میخواهم:

در این موقع که فقط چند روزی از عمر مجلس شورای ملی مانده است و دولت ایران مواد الحاقیه ای بنظیر حل اختلاف موجود با شرکت نفت تقدیم مجلس کرده است توجه عموم هم میهنان عزیز خصوصاً نمایندگان محترم مجلس شورای ملی را که در این لحظه خطیر در تعیین سرنوشت ایران تأثیر قطعی دارند بنگات زیر جلب مینمایم:

- ۱- چنانچه استحضار دارند جریان رسیدگی باختلافات موجود لا اقل ۸ ماه بین کارشناسان طرفین مورد بحث و دقت بوده است و نمایندگان شرکت فقط با وجود اطلاع کامل و احاطه بجزئیات امر بدون رفت و آمد مکرر بلدن برای تبادل نظر در باره آن اظهار نظر و اخذ تصمیم ننمودند بنا بر این رسیدگی و اتخاذ تصمیم قطعی راجع بچنین امر حیاتی و غامض در عالترین مرجع رسمی ایران مسلماً در مدت چند روز میسر نیست.
- ۲- قرار داد سابق بقدری غیر منصفانه و یکطرفی است که هر مرجع حقوقی بی نظر مستقل آنرا یک امر تعجبی خواهد دانست خاصه که توضیحات جناب آقای تقی زاده که مورد تأیید مجلس شورای ملی نیز واقع گردید غیر عادی بودن اوضاع آن ایام و اعمال فشار بر دولت ایران را کاملاً روشن مینماید و چون تصویب مواد الحاقیه پیشنهادی دولت من حیث المجموع و خصوصاً طبق ماده ده موجب تسجیل و قطعیت مواد قرار داد اصلی میگردد هر گونه اقدام مؤثر برای استیفای حقوق ملت ایران را در آینده دشوار تر خواهد ساخت
- ۳- در قرارداد اصلی مواد مهم متعددی موجود

است که ضرر ابقاء آن به مراتب از نفعیکه بنا بر مواد الحاقیه عاید دولت ایران میگردد زیاد تر است و رسیدگی بانمواد محتاج صرف وقت و دقت کامل میباشد لذا تصویب مواد الحاقیه در این چند روزه آخر عمر مجلس و با این شتابزدگی تعقیفاً بزیان ملت ایران تمام خواهد شد.

باتوجه بمقدمت فوق حزب ایران بنام ملت انتظار دارد نمایندگان مجلس شورای ملی از تصویب مواد الحاقیه خود داری فرمایند تا برای مطالعه و تدقیق امر فرصت کفافی باقی باشد مبادا این شتابزدگی موجب بدبختی و پریشانی بیشتر گردد.

چاوید باد ایران **نایب رئیس** - آقای مکی اگر اجازه بدهید پیشنهاد ختم جلسه را آقای حائری زاده کرده اند ولی اصولاً میخواستم عرض کنم چونکه آقای مکی خودشان وعده فرمودند ما انتظار داشتیم که همین جلسه نطق ایشان تمام بشود چند صفحه ای از نطق شما باقی است.

مکی - در حدود بیست و پنج بیست و شش صفحه باقی مانده است بنده برای این که آقایان بدانند وقت مجلس را نمیخواهم تضییع بکنم اما با اینکه تمام این سه چهار صفحه مقاله که آقای سرویلیام فریزر نوشته اند میخواستم بخوانم چونکه راجع به نفت بود ولی بذر چند جمله از آن مقاله اکتفا کردم زیرا من قصد تضییع وقت مجلس را نداشتم منظورم این است که یک مطلبی در این جا روشن بشود و افلا اینها در تاریخ پارلمان ایران بماند که اگر بکثرت روزی انشاء الله مجلسی پیدا کردیم که وکلای وطن پرستی داشت ۰۰۰ (بعضی از نمایندگان - حالا هم دارد) الان بنده نمیگویم ندارد اثبات شمی نفی ماعدی نمیکند الان هم وکلای وطن پرست هستند بنده عرض کردم که وکلای وطن پرستی پیدا بشوند و فشار بیاورند بدولت و حق ملت ایران را بخواهند، آنها باین مشکلات برستند و بدانند این قراردادیکه باین عجله و با این شتاب آوردند بمجلس باین افکار عمومی که ترور کرده اند راه این باز باشد که دنیا را متوجه بکنیم که ما در سرنوشت خودمان آزاد نبودیم و با فشار خواستند این قرار داد را بگذارند (دکتر بقائی و حائری زاده - صحیح است) این است که اگر بنده عراضی را

حائری زاده - بقیه اش باشد برای فردا **مکی** - بنده یک ساعت دیگر هم کار دارم. **۳- ختم جلسه** **نایب رئیس** - چون فردا صبح هم باید جلسه بشود، اگر اجازه بدهید جلسه را ختم میکنم و جلسه آینده فردا صبح ساعت هشت و نیم قبل از ظهر موکول میشود. (مجلس ساعت یازده و پنجاه و پنج دقیقه شب ختم شد.) **نایب رئیس مجلس شورای ملی - امیر حسین ظفر ایلخان بختیاری**

قوانین

شماره ۵۹۸۳
وزارت دارائی . فرهنگ . دادگستری . کشور
فرمان همایونی بانضمام قانون راجع بضبط اموال اجزایی که بااستناد ص ۲۱ متمم قانون اساسی منحل گردیده و قانون مزبور در تاریخ اول تیرماه ۱۳۲۸ بتصویب مجلس شورای ملی رسیده است
ذیلا ابلاغ میگردد .

با تأییدات خداوند متعال

په‌اوی شاهنشاه ایران

محل صحنه مبارک
نظر باصل بیست و هفتم متمم قانون اساسی
مقرر میداریم
ماده اول - قانون راجع به بضبط اموال اجزایی که بااستناد اصل ۲۱ قانون اساسی منحل گردیده

است و در تاریخ اول تیرماه ۱۳۲۸ بتصویب کمیسیون قوانین دادگستری مجلس شورای ملی رسیده و منضم باین دستخط است بموقع اجرا گذاشته شود .
ماده دوم - هیئت دولت مأمور اجرای این قانون هستند . بتاريخ ۱۱ تیرماه ۳۲۸

قانون راجع بضبط اموال اجزاییکه

بااستناد اصل ۲۱ متمم قانون اساسی

منحل گردیده است

ماده واحد - اموال متعلق بهر حزب و یا دسته یا جمعیت یا شعبة جمعیتی که بهر نحوی از انحاء مشمول مواد ۲۰۱ و ۳۰۵ قانون مصوب خرداد ماه ۱۳۱۰ بوده و از طرف دولت بااستناد اصل ۲۱ متمم قانون اساسی منحل شده یا میشود بضبط میگردد و قیمت حاصل از فروش یا خود اموال بمصرف تعلیمات ابتدائی مجانی خواهد رسید .
طریقه بضبط اموال و فروش آنها بموجب آئین نامه که بتصویب هیئت وزیران میرسد تعیین خواهد شد .

چون بموجب قانون بیستم اردیبهشت ماه ۳۲۸ (وزارت دادگستری مجاز است لوایح قانونی را که بمجلس شورای ملی پیشنهاد نموده یا مینماید بااستثنای لوایح مربوط به دعاوی اشخاص علیه دولت پس از تصویب دو نكث اعضاء حاضر در کمیسیون فعلی قوانین دادگستری بموقع اجرا گذارده و بعد از آزمایش آنها در عمل چنانچه نواقص در لوایح مزبور مشهود گردد رفع قوانین مزبور را تکمیل و مجدداً برای تصویب بمجلس شورای ملی پیشنهاد نماید)
بنابر این (قانون راجع بضبط اموال اجزایی که بااستناد اصل ۲۱ متمم قانون اساسی منحل گردیده است) مشتمل بر یکماده که در تاریخ اول تیرماه ۳۲۸ بتصویب کمیسیون قوانین دادگستری مجلس شورای ملی رسیده قابل اجرا است .
رئیس مجلس شورای ملی - رضا حکمت
اصل فرمان همایونی و قانون در دفتر نخست وزیر است .
م ۲۴۴۹ - نخست وزیر